

Takto jsme si dovoluili naznačiti, co je to soubor zabraných nemovitostí. Je to pojem, jenž i pro naše soukromé právo bude míti velikou důležitost.

*

Konečná poznámka. Uveřejňujeme část prvé civilistické studie k pozemkové reformě. Druhá část o změně souboru zabraných pozemků o sobě jejich vlastníka vyjde v knižním vydání těchto studií. Další studie budou tyto: o záboru, o námezdních smlouvách zaměstnanců na souboru zabraných nemovitostí, o vlivu zákonů pozemkové reformy na knihovní právo, o rolnických nedílech. Částečně studie tyto budou uveřejňovány v tomto časopise. Pro neuróvanané poměry knihoven vědeckých nemůžeme zaručiti dobu, kdy vyidou. Pražská universitní knihovna dávno, ani v době dřívější nevyhovovala a nevyhovuje ani nyní; nad to používání této knihovny zde v Brně je spojeno s velikými obtížemi. Tato knihovna je pak jediná, která přichází v úvahu. Opatřování knih pro soukromou knihovnu je pak dnes spojeno s překážkami skoro nepřekonatelnými.

Právní normy o státních dávkách vydané v republice Československé od převratu do konce roku 1920.¹⁾

Jan Č a h a.

Úkolem tohoto pojednání jest shrnouti všechny právní normy dané v Čsl. republice od převratu — pokud ovšem tyto normy nebyly pozdějšími normami zrušeny a byly koncem r. 1920 ještě platny — v jeden přehledný celek, z něhož uvidíme změny daňového systému, platného do politického převratu. Chceme uvést právní normy o státních dávkách, tedy především nikoliv o dávkách autonomních, na př. obecních a zemských přírážkách ku státním dávkám. Ku státním dávkám v tomto pojednání chceme řaditi jen daně v běžném slova smyslu a poplatky potud, pokud spadají pod poplatkový zákon z roku 1850, příp. novely tento zákon doplňující; sazby a poplatky na poštovními a dopravními sazbami na drahách, pak poplatky za jistá zvláštní úřední jednání, jak jsou na př. poplatky za visum pasové, poplatky při chemických zkouškách na ryzost zlata a stříbra, poplatky za cejchování měř a vah, poplatky patentové, konsulární, puncovní a j., nebudeme se zabývati. Pod státními dávkami dále máme zde na mysli ony dávky, které tvoří trvalou součást systému finančního státního hospodářství; z tohoto důvodu nebudeme jednati o dávce z majetku jsoucí pouhým jednorázovým opatřením k úpravě státních financí a o akcích soupisových s ní spojených, pak o přechodních opatřeních válečných, jako jsou válečné přírážky k jednotlivým daním a daně z válečných zisků; tu uvedeme pouze data příslušných předpisů. Vedle daní a poplatků uvedeme též právní normy o státních monopolech.

¹⁾ Viz Dr. Drachovský: Přehled finančního hospodářství v Československé republice.

Pojednání toto má poskytnouti pouze v hrubých rysech obraz změny finančního systému převzatého od Rakouska; nemůžeme se tudíž zabývat přílišnými podrobnostmi. Kdo chce blíže se obírat jednotlivými normami, nalezne je v pojednání na příslušných místech citovány.

Celkem lze říci, že některé nové právní normy posavadní normy jen pozměňují, jiné daný soubor norem o jisté daní v celku přeměňují tak, že nová norma jest novou úpravou jistého druhu daně, jež již v posavadním systému byla zavedena (daň z masa, všeobecná daň nápojová, potravní daň na čáře), anebo konečně, že nová norma upravuje vůbec i dávku posud nezavedenou (dávka uhelná, všeobecná daň z převodu statků a z pracovních výkonů, daň přepychová, zvláštní dávka z vína v lahvích). Právní normy, jež upravují některou dávku, třeba již dříve zavedenou, v celku, t. j. jež jsou úplnými (novými) zákony, budeme analysovat celé; rozbor provedeme pouze s hlediska formálně juristického, bez ohledu na teleologické úvahy). Pojednání svoje však nerozvádíme dle rozsahu nových jednotlivých norem, nýbrž chceme zůstat při obvyklém třídění daní.

Pořadí, v němž budeme postupovati, jest toto:

I. Přímé daně osobní.

II. Daně reálné.

III. Poplatky a taxy.

IV. Daň z převodu statků a z pracovních výkonů, daň přepychová, pak daň z tržby cenných papírů.

V. Daně spotřební a clo.

VI. Monopoly.

VII. Ustanovení všeobecného rázu.

Při každém jednotlivém druhu dávky uvedeme předem (chronologicky) nové právní normy (zákon, nařízení); některé normy jsou rázu méně význačného a tak nepatrného rozsahu, že vlastně nadpisem se vyčerpává celý jejich obsah. Doufáme tedy, že při těchto normách čtenáři postačí pouhá citace a že není třeba — již z důvodů úspory místa — obsah normy ještě opakovati.

Při normách značnějšího významu se ovšem pouhou citací normy nelze spokojiti a promluvíme tudíž o nich blíže.

I. Přímé daně osobní.

A. Všeobecná daň výdělková.

1. Zákon ze dne 10./12. 1918 čís. 65 Sb. z. a n., jímž se pro ukládání všeobecné daně výdělkové pro období 1918/1919 částečně mění ustanovení zákona ze dne 25. října 1896 ř. z. č. 220, s nařízením ze dne 31/12. 1918 č. 10 Sb. z. a n. r. 1919 k výkonu tohoto zákona.

2. Zákon ze dne 29./1. 1920 čís. 71 Sb. z. a n., jímž se zákon č. 65 Sb. z. a n. r. 1918 rozšiřuje na rok 1920.

3. Vyhláška ze dne 15./7. 1920 č. 478 Sb. z. a n. o zřízení nového ukládacího okresu pro všeobecnou daň výdělkovou pro obvod berní správy v Hlučíně.

4. Vyhláška ze dne 27./8. 1920 čís. 507 Sb. z. a n. o změně počtu členů komise pro výdělkovou daň IV. tř. v ukládacím okresu Brno-venkov.

Al 1. a 2. Účelem zákona čís. 65. Sb. z. a n. ai 1918 není všeobecná reforma daně výdělkové, nýbrž jen prozatímní uvolnění některých z posavadních zákonných ustanovení, aby v zájmu státu mohla býti daň poplatníkům co nejrychleji předpisována.

Pro snazší orientaci čtenářovu uvedeme několika rysy posavadní podstatné zásady, dle nichž byla ukládána všeobecná daň výdělková až do období 1918/1919.

a) **Zásada kontingentování daně:** Výnos všeobecné daně výdělkové (I. hlava zák. ze dne 25./10. 1896 ř. z. č. 220) byl určen pevným obnosem (kontingentem), jež obnášel (§ 11. cit. zák. 1896) 35,464.000 K pro celou Cislajtánii a zvyšoval se každým rokem o 2,4% vždy posledního obnosu. Do kontingentu nebyly vpočítávány daně živnostní podomních a kočovných (§ 79., 81. a 82. zák. z 1896). Tento kontingent byl stanoven pro celou říši a byl rozdělován po menších obnosech na t. zv. berní společnosti, složené z jednotlivých poplatníků; tyto kontingenty společností byly pak repartovány (rozpočítávány) na jednotlivé poplatníky náležející ku téže berní společnosti.

b) **Zásada repartice společnostího kontingentu dle prostřední výnosnosti podniku:** Každý poplatník byl povinen podatí v určité době přiznání daně, v němž bylo uvéstí okolnosti v zákoně přesně vytčené, z nichž se dalo usuzovati na výnosnost podniku. Zvláštní komise (pro daň výdělkovou) pak určila dle své volné úvahy prostřední výnosnost podniku a přikázala — aniž by tuto výnosnost určila ciferně — každému poplatníku dle této prostřední výnosnosti (t. j. hospodářské schopnosti) určitou berní sazbu podle jistého schematu (schema B ku § 32. zák.). Tato berní sazba nebyla však obnosem daně, jež měla býti skutečně placena, nýbrž pouze číslem pomocným (poměrným). Když byla totiž všem poplatníkům tato berní sazba přikázána, byly všechny tyto sazby (pomocná čísla) sečteny a součet srovnán s obnosem přičteným dotyčné berní společnosti jako kontingent. Dle toho pak, přesahovaly-li ho, byly berní sazby poměrně sníženy nebo zvýšeny. Nová čísla, vzniklá snížením nebo zvýšením původních sazeb, tvořila skutečnou daň, již bylo zaplatiti. V praxi se přikazování berních sazeb (pomocných čísel) dělo tak, že komise si vybrala z jisté skupiny stejnoměrných podniků ony, jež považovala co do výnosnosti za nejslabší a přikázala pak těmto podnikům sazbu nejnižší; po té srovnávala další podniky této skupiny s těmito podniky co do výnosnosti a přikazovala jim pak sazby, různé ovšem dle výnosnosti.

Podstata prostřední výnosnosti spočívala v hospodářské schopnosti (zdatnosti) toho kterého podniku, již komise odhadovala dle své volné úvahy, přihlížejeíc ku všem okolnostem, jež vyšetřila, anebo jež jí byly známy a jež ovšem byly pro posouzení této zdatnosti rozhodnými (§ 33. zák. z 1896).

Zásada kontingentování daně (kterékoliv) má zajisté dobrou stránku v tom, že státní správa ví předem, co jistá daň určitě vynese; daňový kontingent jest tudíž jistý pevný předem známý obnos státních příjmů, s nímž státní správa může pro státní finanční hospodářství jistě počítati a není vystavena nebezpečí nejistých kalkulací při kolísavé konjunktúře. Stinná stránka kontingentování daně jest však ta, že jest velmi obtížno správně roztřídití kontingent na jednotlivá ukládací území a tím i na jednotlivé poplatníky, takže zásada stejnoměrnosti, již theorie finanční vědy považuje za jednu ze stěžejních zásad pro daňový systém, může býti snadno porušena.

Nový zákon ze dne 10./12. 1918, č. 65 Sb. z. a n. upouští tudíž pro období 1918/1919 (zákon ze dne 29./1. 1920, čís. 71 Sb. z. a n. rozšiřuje to na období 1920) od zásady kontingentování všeobecné výdělkové daně. Dle § 1. zák. čís. 65/1918 pozbývají pro ukládání všeobecné daně výdělkové platnosti veškerá ustanovení první hlavy zákona o osobních daních přímých ze dne 25. října 1896, ř. z. č. 220, pokud se týkají »úhrnu daně, stanovení společností kontingentů a rozvrhu těchto kontingentů na jednotlivé poplatníky«. Ustanovení zákona ex 1896, jež úplně nebo částečně pozbývají platnosti, jsou uvedena v nařízení ze dne 31./12. 1918, čís. 10 Sb. z. a n., ai 1919, ku § 1. odst. 1. zákona čís. 65/1918.

Společnosti berní byly sice ponechány, pravděpodobně však jen proto, aby byla místně a pro jisté skupiny poplatníků dle rozsahu podniku přesně stanovena působnost berních komisí, a tím mohla býti snadněji stanovena střední výnosnost (§ 32. zák. z roku 1896).

Druhá shora uvedená zásada vyměrování daně dle prostřední výnosnosti zůstala i novým zákonem zachována. Ustanovení dle § 4. zákona čís. 65/1918 Sb. z. a n. kryjí se celkem s ustanoveními §§ 32. a 33. zák. ex 1896. Skutečný výnos podniku nemá ovšem zůstatí nepovšimnut, jak tomu bylo posud; význam jeho však spočívá pouze v tom, aby komise mohla vysloviti svůj úsudek o tom, zdali prostřední výnosnost, hledíc k rozsahu a výsledku provozování, jest obyčejná, nebo větší neb menší než obyčejná (odst. 3. § 4. zák. č. 65 Sb. z. a n., ai 1918). Nařízení z 31./12. 1918, č. 10 Sb. z. a n. ex 1919 praví výslovně (k § 4. zák.): »Posavadní stanovisko § 32. zák. o os. d. př., že základem zdanění je prostřední výnosnost, platí i nyní. Při tom se má přihlížeti ku prostřední výnosnosti živnosti a zaměstnání jiných poplatníků též e společností berní. Stejnóměrnost zdanění poplatníků též e společností berní je tedy zásadou stěžejní, což však nikterak nevylučuje, aby bylo hleděno do-

sící stejnoměrnosti zdanění také v poměru k jiným společnostem berním.« Řekli jsme již shora, že stinná stránka kontingentu spočívá v tom, že jest nesnadno stejnoměrně rozdělití kontingent na jednotlivá ukládací území a tím i na jednotlivé poplatníky. Než lze míti za to, že, podařilo-li se alespoň poněkud rovnoměrně rozdělití celkový kontingent na jednotlivé berní společnosti, byla repartice i na jednotlivé poplatníky příslušně stejnoměrná. Nyní, kdy kontingent společností odpadá, bude zajisté při zásadě pouhé prostřední výnosnosti možno docílití pouze stejnoměrnosti v téže společnosti berní, tedy v malé části poplatníků, což, třeba že i nařízení, jak citováno, to považuje za zásadu stěžejní, nikterak neodpovídá zásadě stejnoměrnosti zdanění všech poplatníků jednoho státu. Byl-li zrušen kontingent, pak máme za to, že zárukou stejnoměrnosti zdanění všech poplatníků může býti přesný skutečný výnos podniků; bylo by mu proto přisouditi větší a podstatnější úkol, než mu přisuzuje odst. 3. § 4. zák. 65/1918 Sb. z. a n., totiž určití daň dle skutečného výnosu pevnou sazbou podobně, jak i daň z důchodu (příjmu) se určuje pevným obnosem z pevného vyšetřeného důchodu.

Nelze nám opomenouti poznámky, již činí M y r b a c h (Grundriss des österr. Finanzrechtes, 2. vyd. str. 236) ku odstavci »Podklad vyměření všeobecné daně výdělkové«: »Als solche (Bemessungsgrundlage) dient die mittlere Ertragsfähigkeit der Unternehmungen und Betriebe, welche von den Kommissionen in freier Würdigung aller erhobenen oder ihnen sonst bekannten maßgebenden Verhältnisse unmittelbar nach den wesentlichsten Merkmalen des Betriebsumfanges festzustellen ist, ohne daß sie einen ziffermäßigen Ausdruck finden darf. Dies ist der schwächste Punkt der Gesetzgebung, denn damit ist die Steierverteilung auf eine höchst wage, unsichere Grundlage gestellt. Anstatt sie auf das ökonomische Moment, den Ertrag zu begründen, werden technische Elemente, die mit der Steuer als eine Geldsumme inkommensurabel sind, und die auch eine ökonomische Vergleichung der Betriebe nicht gestatten, in die Veranlagung mit entscheidender Wirkung eingeführt.«

K tomu chceme ještě poznamenati, že pokud nám známo, se chystá v ministerstvu financí nová úprava všeobecné daně výdělkové, která přízná skutečnému výnosu pro vyměření této daně význam značnější.

B. Zvláštní daň výdělková.

1. Nařízení ze dne 17. července 1919, čís. 409 Sb. z. a n., jímž se mění ustanovení o příslušnosti ku vyměřování daně výdělkové dle II. hlavy zákona ze dne 25. října 1896, ř. z. č. 220.

2. Zákon ze dne 17. února 1920, čís. 132 Sb. z. a n., jímž se pro Slovensko a Podkarpatskou Rus zrušují některá ustanovení o přímých daních.

3. Zákon ze dne 15. dubna 1920, č. 271 Sb. z. a n., kterým se

rozšiřuje platnost zákona ze dne 6. března 1906, ř. z. č. 58 o společnostech s ručením obmezeným na Slovensko a Podkarpatskou Rus a pozměňují ustanovení §§ 115. a 116. tohoto zákona (nařízení ze dne 1. července 1920, č. 420 Sb. z. a n. ku provedení čl. II. tohoto zákona).

Ad 3. Podle § 115. cit. zákona podléhaly posud společnosti s ručením obmezeným, jichž zakládací kapitál dosahoval nejvýše 1,000.000 K, všeobecné dani výdělkové dle I. hlavy zákona ze dne 25. října 1896, ř. z. č. 220 o osobních přímých daních, jež plynula státní pokladně v e d l e daně kontingentované (mit Vorbehalt), společnosti pak, jichž zakládací kapitál přesahoval 1,000.000 K, dani dle zásad platných pro zdanění společností akciových s jistými úchytkami (IV. § 115). — Tento obnos byl považován za hranici, jež dovoluje usuzovati, že podniky řečených společností, při nichž se jedná o takový kapitál zakládací, mají ráz velkopodniků, a že jest tudíž spravedливо podrobiti je dani pro společnosti akciové, při nichž se zpravidla jedná o kapitály značnější. — Přes to však měly společnosti s ručením obmezeným v porovnání se společnostmi akciovými jisté výhody, z nichž zvláště dlužno zmíniti se o výši připadající daně. Akciové společnosti podléhají dani ve výši 10% čistého výnosu, při dividendách přes 10% uplaceného akciového kapitálu pak ještě zvláštní dani přídavečné (Zusatzsteuer, odst. 7. § 100 zák. o os. d. př. z roku 1896); naproti tomu podléhaly společnosti s ručením obmezeným dle řečeného § 115. zákona z r. 1906 dani od 4% do 10% dle výše čistého výnosu a **nepodléhaly** dani přídavečné.

Zákonem ze dne 15. dubna 1920, č. 271 Sb. z. a n. bylo však vysloveno (čl. II.), že pro zdaňování společností s ručením obmezeným platí, počínajíc berním rokem 1920, tytéž zásady, podle nichž se zdaňují společnosti akciové, při čemž výše zakládacího kapitálu společnosti není vůbec rozhodnou. — Dle nového právního stavu podléhají tudíž všechny společnosti s ručením obmezeným, bez ohledu na výši zakládacího kapitálu, dani dle zásad platných pro akciové společnosti a tudíž vyššímu zdanění jako posud.

C. Daň rentová (důchodová).

1. Zákon ze dne 9. dubna 1920, č. 313 Sb. z. a n., jímž se částečně mění zákon o osobních daních přímých.

2. Zákon ze dne 27. května 1919, č. 292 Sb. z. a n., jímž se mění některá ustanovení zákona o přímých daních osobních ze dne 25. října 1896, ř. z. č. 220 o dani důchodové s nařízením ze dne 17. července 1919, čís. 405 Sb. z. a n.

Ad 1. Posavadní nezdánitelné minimum (§ 125, čís. 7. zákona ze dne 25. října 1896, ř. z. č. 220) zvyšuje se ze 3000 K (dle zákona ze dne 18. listopadu 1919, č. 617 Sb. z. a n.) pro berní leta 1920 a 1921 na 4800.— K.

Ad 2. Účelem zákona jest zameziti, aby úroky z kontokorentních a žirových dobropisů, podléhající sice dosud dani rentové, ve skutečnosti však obecenstvem plně nepřiznávané, ucházely zdánění. Podle zákona má se tato rentová daň vybíratí nikoliv u majetníků těchto dobropisů, nýbrž srážkou přímo u peněžních ústavů, resp. firem úroky ty vyplácejících.

a) Zákon ze dne 27. května 1919, č. 292 Sb. z. a n. vsunul ku § 131 lit. b) zákona z roku 1896 slova: »a z úroků v § 133 č. 3 uvedených«. To znamená, že daň z těchto úroků byla zvýšena ze 2% (§ 131. lit. c) zákona ex 1896) na 3%. Úroky těmito jsou dle čl. I. odst. 3. zákona ze dne 27. května 1919, č. 292 Sb. z. a n. úroky, jež podniky veřejně účtující, společnosti s omezeným ručením a osoby fyzické provozující bankovní obchody po živnostensku platí, resp. připisují k dobru z peněz přijatých k zúrokování, při čemž jest lhostejno, z jakého důvodu byly peníze přijaty k zúrokování, či jde-li o peníze přijaté k zúrokování v běžném účtě nebo denní peníze a zda peníze byly přijaty na určitou lhůtu nebo na výpověď (§ 1. nařízení ze dne 17. července 1919, čís. 405 Sb. z. a n.). Náleží sem tudíž i úroky z vkladů, jež nespadají již pod ustanovení § 133. odst. čís. 2. —

Jest jisto, že se zde může dle textu zákona jednati pouze o úroky u ústavů provozujících obchody bankovní. Jsou tedy vyloučeny úroky řečeného druhu u závodů průmyslových (továrny) nebo ryze obchodních, neprovozujících obchody bankovní (velkoobchodní domy, grossisté a pod.). To pak znamená, že úroky u těchto závodů podléhají pouze posavadní sazbě 2% a nikoliv 3%.

Zákon mluví o »obchodech bankovních« vůbec; obchodů bankovních jest celá řada. Spadají sem tudíž také podniky (osoby), jež provozují pouze některé bankovní obchody. Zvláště lze sem řaditi z podniků k veřejnému účtování povinných (§ 83. zákona z roku 1896) nejenom akciové společnosti, jež jsou bankami ve vlastním smyslu, nýbrž i peněžní ústavy menší, které též provozují »bankovní« obchody (lombard, eskont, deposit atd), jako záložny, spořitelny, peněžní družstva atd. Tato interpretace se ovšem nesrovnává s prováděcím nařízením ku citovanému zákonu č. 292/19 Sb. z. a n., jež v úvodě uvádí pouze peníze přijímané »bankami a bankéři« k zúrokování; než praxe subsumuje pod podniky a osoby provádějící bankovní obchody ve smyslu citovaného článku I. č. 3. zákona čís. 292/19 i peněžní ústavy menší a nikoliv jenom banky a bankéře.

b) Vedle zvýšení berní sazby pro úroky uvedené v předcházejícím odstavci stanoví citovaný zákon čís. 292 ai 1919 spolu se zákonem ze dne 8. dubna 1920, čís. 250 Sb. z. a n. (prováděcí nařízení k tomuto zákonu ze dne 6. července 1920, čís. 426 Sb. z. a n.) pro shora zmíněné ústavy (provozující bankovní obchody) povinnost rentovní daň, připadající na tyto úroky, srážeti při výplatě nebo účetně a odváděti ji státní pokladně (§ 133—136 zákona ai 1896).

Zákon tento však stanoví tuto povinnost: »co do všech poplatných úroků, které tyto společnosti a osoby připisují k dobru z peněz přijatých k zúrokování, pokud úroky tyto nepodléhají již srážce daně dle č. 2., nebo nemají původ ve zcizení směnek, anebo se nepřipisují k dobru jinému takovému podnikateli, který sám jest povinen ke srážce daně.« Textace první polovice věty může dáti podnět ku sporu o tom, co jest s úroky, které se »nepřipisují k dobru«, nýbrž se efektivně vyplácejí. (Podotýkáme tu, že v § 1. odst. 2. nařízení ze dne 6. července 1920, č. 426 Sb. z. a n. jsou úroky vyplacené na roveň postaveny úrokům k dobru připsaným.)

c) Společnostem s obmezeným ručením ukládá zákon čís. 292/19 kromě povinnosti srážeti rentovní daň z řečených úroků a odváděti ji státní pokladně touž povinnost, pokud se týče úroků a rent uvedených pod č. 2. odst. 2. § 133., totiž úroků a rent z cenných papírů jimi emitovaných — ať se již jedná o jakýkoliv způsob jejich výplaty — a úroků z vkladů úsporných.

Nový právní stav jest tedy tento:

1. Pro berní leta 1920 a 1921 obnáší minimum nepodléhající rentové dani 4800 K; posud 3000 K.

2. Kontokorentní úroky, jež ústavy (podniky veřejně účtující, společnosti s obmezeným ručením a osoby fyzické) provozující bankovní obchody po živnostensku platí, resp. připisují k dobru z peněz přijatých k zúrokování — při čemž jest lhostejno, z jakého důvodu byly peníze přijaty k zúrokování, či jde-li o peníze přijaté k zúrokování v běžném účtě nebo denní peníze. a zda peníze byly přijaty na určitou lhůtu nebo na výpověď — podléhají dani 3%. Úroky z úsporných vladů u ústavů veřejně účtujících a u společností s obmezeným ručením podléhají rentové dani 2%, po případě (§ 131. lit. d) zákona ai 1896) $1\frac{1}{2}\%$, po příp. $\frac{1}{2}\%$. Přijímají-li osoby fyzické (bankéři) úsporné vklady k zúrokování, podléhají tyto úroky dani 3%; alespoň tak vyplývá ze stylisace zákona.

Úroky, jež platí, resp. připisují k dobru z peněz přijatých k zúrokování závody jiné než ty, které provozují bankovní obchody po živnostensku (továrny, obchodní grossisté, obchodní společnosti atd.), podléhají však rentové dani v posavadní výši (2%).

3. Povinnost srážeti daň rentovou při výplatě nebo dobropisu (účetně) a odváděti ji státní pokladně, stihá:

A. Podniky povinné ku veřejnému účtování

I. provozující po živnostensku obchody bankovní

a) pokud se týče dani podrobených úroků a rent z cenných papírů jimi emitovaných — ať způsob výplaty těchto úroků a rent jest jakýkoliv — a

b) úroků z vkladů úsporných;

c) pokud se týče úroků, jež připisují k dobru (vyplácejí) z peněz přijatých k zúrokování a tyto úroky nepodléhají již srážce daně dle lit. a) i b), nebo nemají původ ve zcizení směnek, anebo je nepřipisují k dobru jinému takovému podnikateli, který sám jest povinen ku srážce daně. — Jest lhostejno, jde-li o peníze přijaté k zúrokování v běžném účtě nebo o denní peníze, a zda se přijímají na určité lhůty nebo na výpověď; rovněž je lhostejno, z jakého důvodu byly přijaty k zúrokování.

II. neprovozující po živnostensku obchody bankovní

(průmyslové podniky, obchodní domy v užším smyslu atd. na podkladě akciových společností)

pouze v případech I. [lit. a) i b)].

V případech I. lit. c) nestihá je povinnost srážeti daň rentovou a odváděti ji státní pokladně. V takových případech jest poplatník povinen sám přiznati daň a daň se vybírá přímo u poplatníka.

B. Společnosti s obmezeným ručením:
jako sub A.

C. Fysické osoby

I. provozující po živnostensku obchody bankovní:
ohledně všech úroků,

II. neprovozující po živnostensku obchody bankovní:

tyto osoby nestihá v žádném případě povinnost srážeti rentovní daň z úroků (na běžné účty, půjčky atd.) a odváděti ji státní pokladně. D. Podniky jež nejsou povinny ku veřejnému účtování a nejsou společnostmi s obmezeným ručením, jako sub C.

D. Daň z příjmu.

✓ Nařízení ze dne 15. března 1919, čís. 135 Sb. z. a n. o částečné onerositě platů členů vlády.

✓ 2. Zák. z 19. prosince 1919, čís. 668 Sb. z. a n., kterým se zrušuje daň z vyššího služného a obnovuje povinnost zaměstnavatelů daň z příjmu předepsanou z proměnlivých platů služebních vybíratí srážkou z těchto platů a odváděti státní pokladně.

3. Zák. ze 17. února 1920, čís. 132 Sb. z. a n., jímž se pro Slovensko a Podkarpatskou Rus zrušují některá ustanovení o přímých daních.

4. Zák. z 8. dubna 1920, čís. 309 Sb. z. a n. o dávce z majetku a dávce z přírůstku na majetku.

5. Zák. z 9. dubna 1920, čís. 313 Sb. z. a n., jímž se částečně mění zákon o osobních daních přímých.

6. Některá ustanovení týkající se berních komisí pod čís. Sb. z. a n.: 291 ai 1919, dále 198, 464, 507, 593, 652, 653 a 655 ai 1920.

7. Vyhláška z 15. července 1920, čís. 478 Sb. z. a n. o zřízení nového odhadního okresu pro Hlučínsko.

8. Nařízení z 3. září 1920, čís. 503 Sb. z. a n. o prozatímním vyměření daně z příjmu osob fyzických.

Ad 1. Plat předsedy vlády a platy ostatních členů vlády podléhají dani z příjmu pouze obnosem 35.000, příp. 30.000 Kč, kdežto zbytek jest považovati za náhradu služebních výdajů.

Ad 2. Obnovuje (čl. 2., 3. a 4) povinnost zaměstnavatelů vybíratí daň z vyplácených proměnlivých požitků srážkou; toto ustanovení ruší čl. 3. zákona ze dne 9. dubna 1920, č. 313 Sb. z. a n. (viz ad 5.).

Ad 3. Daň z příjmu (dôchodkovou) nelze odečísti od daně majetkové (čl. II., č. 1.).

Ad 4. Dávka z majetku a z přírůstku na majetku netvoří při vyměření daně z příjmu odpočítatelnou položku (§ 65); platí i pro každou jinou přímou daň.

Ad 5. Zákon tento zvyšuje některé minimální obnosy pro vyměření daně z příjmu důležité (§ 155 odst. 1., § 157 odst. 2., § 160 čís. 4. a čís. 7., § 172 a), 173 a), 174, 201 a 221). Zdanitelné minimum pro daň z příjmu se zvyšuje na 4800 korun; proto odpadá v posavadní daňové stupnici první až šestnáctý stupeň. Vedle toho pak mění zákon při ostatních stupnicích daňovou sazbu a to zmenšuje ji při příjmech až do 20.000 Kč (17. až 35. stupeň); podobně zmenšuje zákon daňovou sazbu v případech, kdy podle § 155. odst. 2. a § 175. má býti zdaněn příjem 4800 K anebo menší. V prvním případě jde daň od 1% průměru stupně až do 3·23%, v druhém pak klesá daň od 1% dolů.

Kromě toho ruší (čl. 3.) zákon ustanovení zák. ze dne 19. prosince 1919, čís. 668 Sb. z. a n., kterým se obnovila povinnost zaměstnavatelů daň z příjmu předepsanou z proměnlivých platů služebních, vybíratí srážkou z těchto platů a odváděti státní pokladně a obnovuje dřívější právní stav dle čís. nař. ze dne 8. července 1898, čís. 120 ř. z.

E. Daň z vyššího služného.

Zák. z 19. prosince 1919, č. 668 Sb. z. a n.

Zrušuje ustanovení § 233. zákona o osobních daních přímých ze dne 25. října 1896, ř. z. č. 220 a s ním související ostatní ustanovení tohoto zákona, jež se týkají daně z vyššího služného. Tímto zrušením se nerozšiřuje povinnost k dávce tantiemové na požitky uvedené v čl. III. odst. 2. zákona ze dne 23. ledna 1913, ř. z. č. 13.

II. Reálné daně.

A. Daň domovní.

1. Zákon ze dne 26. března 1919, čís. 170 Sb. z. a n., jímž se upravuje státní daň a přírážková základna u daní reálných.

2. Zákon ze dne 30. března 1920, čís. 209 Sb. z. a n. o přechodných daňových výhodách pro stavby.

3. Nařízení ze dne 27. července 1920, čís. 461 Sb. z. a n., kterým se mění příloha ku § 3. nařízení ze dne 17. října 1912, ř. z. č. 204 o výpočtu srážky při vyměřování daně činžovní, přípustné dle zákona ze dne 23. července 1912 ř. z. č. 164 (platné pouze pro Čechy, Moravu a Slezsko).

Ad 1. Sazby státní daně domovní třídní a oně daně činžovní, která se vyměřuje ve výši daně domovní třídní dle § 5. lit. a) zákona ze dne 9. února 1882 ř. z. č. 17, zvyšují se na obnos původních sazeb v tomto zákoně uvedených. Pro tyto druhy daně zůstává však srážka podle § 3. č. 3 zákona ze dne 28. prosince 1911 ř. z. č. 242 (10, příp. 20% sazeb tarifu domovní daně třídní zákona ze dne 9. února 1882 ř. z. č. 17) v platnosti.

Ad 2. Výhoda přiznaná v § 28. zákona ze dne 28. prosince 1911 č. 242 ř. z. novostavbám a stavbám s malými byty ukončeným do roku 1916 (úplné osvobození od domovní daně třídní po 10 let, příp. sleva činžovní daně na 5% čistého činžovního výnosu po 10 let) se poskytuje pro stavby, jež budou ukončeny do konce roku 1921.

Zákon tento pozměňuje dále ustanovení zákona ř. z. č. 242 ai 1911 v tom směru, že novostavbám, pak stavbám domů s malými byty, dále přístavbám a nástavbám, které se v letech 1920 a 1921, příp. později (§ 1. č. 3 zákona č. 209 Sb. z. a n. ai 1920) započnou a stavebně dokončí, jednak úplné osvobození od domovní daně na dobu 20 let, jednak trvalé používání daňových sazeb uvedených v tarifu A, B, C zákona č. 242 ř. z. ai 1911, snížených o $\frac{1}{5}$. Převody stavebních parcel v letech 1920 a 1921, jichž bude v celé jejich výměře použito ke shora poznačeným stavbám, nepodléhají dávce z přírůstku hodnoty nemovitosti. Zákon tento přiznává v § 3. různé daňové výhody pro novostavby a přístavby na Slovensku.

B. Daň pozemková.

Zákon ze dne 26. března 1919 čís. 170 Sb. z. a n. zvyšuje státní daň pozemkovou na 22.7% čistého katastrálního výnosu (původní výše).

III. Poplatky a taxy.

1. Nařízení ze dne 22. prosince 1918 č. 86 Sb. z. a n. o placení kolkovného, pozměněno nařízením ze dne 16. ledna 1919 č. 27 Sz. z. a n.

2. Nařízení z 23. prosince 1918 čís. 45 Sb. z. a n. ai 1919, kte-

m rým se na Slovensku uherské všeobecné kolkové známky berou z oběhu a nařizuje se přechodně, že poplatky, které se posud nahrazovaly kolky, mají býti placeny hotovými.

3. Zákon ze dne 24. ledna 1919 č. 42 Sb. z. a n., jímž se upravuje pořad stolic ve věcech poplatkových s prováděcím nařízením ze dne 17. července 1919 č. 408 Sb. z. a n.

4. Zákon ze dne 27. května 1919 čís. 304 Sb. z. a n. o poplatku z cizozemských cenných papírů, jakož i obchodování s cizozemskými právními subjekty.

popl 5. Zákon ze dne 11. června 1919 čís. 331 Sb. z. a n. o poplatku za ujednání příslušnosti soudní a za žaloby podle nich podané.

6. Zákon ze dne 11. června 1919 č. 329 Sb. z. a n. o ocenění předmětů bursovních obchodů pro účely poplatkové s prováděcím nařízením ze dne 20. ledna 1920 čís. 42 Sb. z. a n.

7. Zákon ze dne 25. června 1919 čís. 378 Sb. z. a n., kterým se upravuje ohlašování nájmu a pachtu a poplatek ze smluv nájemních a pachtovních s prováděcím nařízením ze dne 30. července 1919 čís. 432 Sb. z. a n.

m 8. Nařízení ze dne 17. července 1919 čís. 401 Sb. z. a n. o výměně kolků vzatých z oběhu.

9. Zákon ze dne 7. ledna 1920 č. 31 Sb. z. a n., kterým se nově upravují válečné přírážky k poplatkům a mění některá ustanovení o poplatcích s prováděcím nařízením ze dne 24. ledna 1920 čís. 53 Sb. z. a n. a nařízením ze dne 24. června 1920 čís. 403 Sb. z. a n., jímž se pro Slovensko a Podkarpatskou Rus upravují válečné přírážky k poplatkům a mění některá ustanovení o poplatcích.

10. Nařízení ze dne 27. ledna 1920 čís. 55 Sb. z. a n. o vybírání poplatků stanovených v § 14. čís. nař. ze dne 28. srpna 1916 čís. 281 ř. z. za potvrzení příjemce o dodání zásilek z cizozemska v železniční a říční lodní dopravě.

11. Zákon ze dne 7. dubna 1920 čís. 249 Sb. z. a n., kterým se mění dosavadní zákonná ustanovení o kolků směnečném.

12. Nařízení ze dne 4. května 1920 čís. 345 Sb. z. a n., jímž se provádí zákon ze dne 15. dubna 1920 čís. 316 Sb. z. a n. o vlajce a rejstříku lodí námořních.

13. Vyhláška ministerstva financí ze dne 12. července 1920 čís. 435 Sb. z. a n. o vydání kolků po 30, 40 a 50 Kč.

14. Nařízení ze dne 19. října 1920 čís. 587 Sb. z. a n., jímž se upravují ustanovení o poplatkovém ekvivalentu za osmá desetiletí (1921 až včetně 1930); s tím souvisejí nařízení čís. 588 a 589 Sb. z. a n. ai 1920 o školním příspěvku ze jmění podrobeného poplatkovému ekvivalentu na leta 1921 až 1930 pro Čechy a Moravu.

Ad 1. Oznamuje zavedení kolkových známek republiky Československé a jejich technické zařízení, pak prozatímní způsob placení poplatků z podání, příloh, úředních jednání, vyhotovení spisů a listin podléhajících kolků tam, kde pro nedostatek kolkových známek nelze vyhověti kolkové povinnosti nalepením kolků.

Ad 3. Dle §§ 3. a 4. zákona ze dne 20. února 1907, ř. z. č. 52 byly zemské finanční správy konečnou instancí ve věcech poplatkových, jednalo-li se o poplatek nepřesahující 200 K, příp. při rekursích řízených výlučně proti pořádkovým pokutám, nebo proti odeření úroků nahrazovacích, nebo proti předpisu úroků náhradních nebo úroků z prodlení, nepřesahovaly-li tyto pokuty nebo úroky 200 K.

Zákon ze dne 24. ledna 1919 čís. 42 Sb. z. a n. mění toto ustanovení a stanoví, že ve věcech poplatkových jsou zemské finanční úřady jedinou a konečnou rekursní správní stoljicí, nehledě na výši poplatků.

Ad 6. Tímto zákonem se ruší posavadní ustanovení o ocenění cenných papírů dle § 51. popl. zákona ze dne 9. února 1850 ř. z. č. 50, § 8. zákona ze dne 13. prosince 1862, ř. z. č. 89 a min. nařízení ze dne 28. prosince 1916 ř. z. č. 431. Celkem však lze říci, že novou zákon zásady §u 51. popl. zákona ponechal zaměnitv za vídeňskou bur-su pražskou, příp. jinou bursu v území Československé republiky.

Ad 7. Dle § 5. tohoto zákona podléhají nájemní (pachtovní) smlouvy ať písemné ať ústní poplatku $\frac{1}{2}\%$ z částek, jež připadají na jednotlivé nájemníky (pachtýře).

Jelikož § 5. a i nadpis zákona samého mluví o nájemních (pachtovních) smlouvách vůbec, není jasno, zda toto ustanovení se vztahuje pouze na pronájem (pacht) věcí nemovitých a jejich příslušenství, živnosti nebo jiného oprávnění, o nichž mluví § 1. zákona, nebo také na pronájem věcí movitých vůbec, — jež zajisté mohou býti též předmětem pronájmu (§ 1092. obč. zák., na př. nábytek, jenž není příslušenstvím věci nemovité, některé hudební nástroje, jako klavíry a pod.).

Skutečností tedy, s níž jest spojena berní povinnost, jest uzavření právního jednání bez ohledu na jeho formu; posud podléhaly podobné smlouvy dle § 1. A č. 3. popl. zákonu z roku 1850 poplatku jenom tehdy, byla-li o nich vyhotovena právní listina. — Jest to jeden z případů — jiné podobné uvedeme později —, jimiž nové právní normy o poplatcích prolamují zásadu, že právní jednání, pokud se nejedná o převody nemovitostí nebo z důvodu úmrtí, podléhají poplatku pouze tehdy, byla-li o nich vyhotovena právní listina.

Se skutečností touto jsou spojeny různé povinnosti:

a) přímé odvádění poplatku u příslušné státní pokladny; poplatek se platí tedy vždy přímo hotově a nikoliv kolkem na listině, ať se jedná o poplatek jakékoliv výše. — Tato povinnost jest uložena pronajímateli (propachtovateli) za ručení druhé smluvní strany;

b) ohlašovací povinnosti dle § 1. a 2. zákona. Pronajímatel (propachtovatel) věci nemovité a jejího příslušenství, živnosti neb jiného oprávnění jest povinen do jisté doby ohlásiti příslušné berní správě pronajatý (propachtovaný) předmět, pak komu, na jakou dobu a za jaké nájemné (pachtovné) jej pronajal; též subjekt jest dále povinen ohlásiti do jisté doby témuž úřadu každý nový nájem (pacht)

*právní
II
26*

i každou změnu nájemce (pachtýře) a nájemného (pachtovného). Subjektem této povinnosti jest tedy dle zákona pouze pronajímatel (propachtovatel) věci nemovitých a jejího příslušenství, živnosti neb jiného oprávnění.

Neplnění těchto povinností má v zápětí exekuci, příp. trest dle §u 3. zákona; nepřímým pak prostředkem vynutitelnosti ohlašovací povinnosti jest ustanovení zákona (§ 4.), že nájemné a pachtovné jest žalovatelné jen tehdy, byla-li o pronájmu (pachtu) učiněna správná ohláška uvedeným způsobem.

Důležitým jest též ustanovení zákona (§ 5., odst. 2.), že stvrzení nájemného (pachtovného) z nájemních (pachtovních) smluv, ze kterých byl poplatek zapraven, jest prosto kvitančního poplatku, i když není obsaženo v nájemní smlouvě samé; tímto se doplňuje ustanovení saz. pol. 31/48 poplatkového zákona z 9. února 1850 ř. z. č. 50.

Dle § 7. platí řečená ustanovení o nájmu a pachtu obdobně též pro podnájem a podpacht. — Zmíněné povinnosti uložené pronajímateli (propachtovateli) postihují při podnájmu (podpachtu) toho, kdo dává předmět do podnájmu (podpachtu).

Z prováděcího nařízení obsahujícího hlavně formální požadavky při plnění shora uvedených povinností, dlužno poukázat na § 10., dle něhož základ pro vypočtení poplatku tvoří částka připadající na příslušné období ze smluveného (nikoliv ze zaplaceného) nájemného a § 14. vypočítávající osvobození od poplatku (na základě § 8. zák.).

Ad 9. Tento zákon upravu válečn. přírážky k poplatkům; vedle toho pak mění některá posud platná zásadní ustanovení norem poplatkových a dlužno jej tudíž považovati za nejdůležitější z nových norem.

Již z nadpisu zákona patrné, že se zde jedná o ustanovení dvojího druhu. Jedna skupina se týká válečných přírážek. Zákon nepraví, jak dlouho tato ustanovení mají býti platnými a neříká ani, budou-li vůbec zrušena; než sluší míti za to, že důvody pro zavedení těchto přírážek přivoděné — jak patrné z názvu »válečných« přírážek — válečným stavem odpadnou a že tato ustanovení mají ráz pouze přechodný. — Druhá skupina týká se jednak trvalého zvýšení poplatků (§ 2. až 6.) a jednak změn samých stěžejních zásad původních norem poplatkového práva a mají tudíž ráz trvalý. Se stanoviska legislativně-technického máme za to, že by bylo lépe nesměšovati ustanovení přechodná a trvalá v jediné společné normě.

Pokud pak se týče obsahu citovaných norem, dlužno uvésti toto:

Jako válečná přírážka — tedy jako přechodné zvýšení — k poplatkům zavádí se v §u 1. zákona 200%ní zvýšení k stupnici I., 100% zvýšení k stupnicím II. a III. a 100%ní zvýšení k různým procentovým poplatkům: z pojišťovacích smluv, soudních smírů, paušálního poplatku v řízení konkursním a vyrovnávacím a poplatku z náhrady

v řízení vyvlastňovacím. Stupnicové poplatky dosahují dle toho výše: stupnice I. 0.4%, II. 1% a stupnice III. 2% horní hranice stupně.

Trvalé zvýšení poplatků stanoví § 2. až 6. zákona pro převody nemovitostí a vkladné, pro poplatky dědické a darovací, pro poplatky z výher dle § 7. cí. nař. z 28. srpna 1916 ř. z. č. 281, pro kolek na karty, pro bilancovaná konta, pro poplatky ze sázek totalisateurských a bookmakerských, pro poplatky z akcií, pro poplatky těžišť a pro společnosti s omezeným ručením a poplatky pro cizozemské podniky za účast při tuzemském obchodování. Poplatky z převodu nemovitostí jsou tabulárně vyznačeny v příloze ku prováděcímu nařízení č. 53 Sb. z. a n. ai 1920; poplatky dědické a darovací pak, jež jsou vůči posavadním sazбám, jedná-li se o vyšší obnosy, značně zvýšeny, a jsou nyní na rozdíl od posavadních ustanovení stejné, jsou tabelárně vyznačeny v příloze ku zákonu. Při stanovení těchto poplatků jest zachována zásada progresse, jež jest zvláště u poplatků dědických a darovacích dosti značná, čímž se vyhovuje zásadě spravedlivého rozdělení daně. Sluší zde poznamenati, že dle § 65. zák. ze dne 8. dubna 1920 č. 309 Sb. z. a n. tvoří dávka z majetku a přírůstek na něm položku od základu pro vyměření poplatku dědického odpočitatelnou.

Z dalších nově zavedených zásad sluší uvést:

a) při darech movitých věcí jest poplatnost nezávislá na sepsání listiny (listinném osvědčení);

b) při obchodních smlouvách společenských (včetně smluv dissolučních) nastává povinnost poplatková nehledíc na osvědčení listinné. — Toto ustanovení se tedy nevztahuje na společnosti uzavírané dle občanského zákona; tyto podléhají poplatku pouze tenkrát, byla-li o nich sepsána listina;

c) stejně nastává povinnost poplatková nehledíc na osvědčení listinné při smlouvách služebních, jedná-li se o celkovou roční úplatu za práci nejméně 6.000.— Kč.

Případy tyto jsou dalším průlomem posavadní sěžejní zásady norem práva poplatkového, že právní jednání, pokud se nejedná o převody nemovitostí nebo z důvodu úmrtí, podléhají poplatku pouze tehdy, byla-li o nich vyhotovena právní listina. Důvodem těchto sub a), b) i c) uvedených zásad jest — jak praví příslušná zpráva finančního výboru Národního shromáždění — »rovnoměrné zatížení poplatnictva, jemuž se jednotlivé třídy poplatníků vymykaly tím způsobem, že postupem času pro svá právní jednání volily nové formy, na které platný poplatkový zákon nepamatoval«.

d) finančním úřadům přísluší právo nahlížeti do knih podle zákona o přímých osobních daních (§§ 272.—279.) a jeho dodatkách, zvláště císařského nařízení ze dne 16. března 1917 č. 124 ř. z. — Posavadní norma (§ 43. poplatkového zákona z roku 1850) se obmezovala na povinnost osob povinných ku přímému placení poplatku předložiti úřadu průkazy a pomůcky potřebné ku vyměření poplatku. Příznání práva nahlédání do knih shledal finanční výbor Národ-

adamin
poplatk

Společnosti, jmenovitě obnosy: § 6/204. 7/1 1920
§ 6 b c d § 6 d č. 31 (zobov)

ního shromáždění nevyhnutelně nutným, »jednak pro obtíže, které pro neúplnost a nedokonalost ustanovení poplatkových v tomto směru působili finančním úřadům právě největší poplatníci (společnosti atd.), jednak vzhledem k tomu, že v tomto novém zákoně poplatnost při určitých právních jednáních (darování, smlouvách společenských a služebních) učiněna byla neodvislou od sepsání listiny, a tu by (zvláště při smlouvách služebních) bez práva nahlédání do knih stalo se celé ustanovení to pro bezmocnost finančních úřadů úplně bezcenným«.

»Ostatně — praví dále zpráva finančního výboru — nelze nahlédnouti, proč by finanční úřady pro daně přímé měly mítí rozsáhlejší moc vůči poplatníkům, nežli při poplatcích, ač se jedná o veřejné dávky úplně příbuzné«.

Konečně dlužno poukázati na to, že tento zákon (§ 7.) zrušuje ustanovení odst. 2. §u 8. zák. ze dne 18. června 1901 ř. z. č. 74 o poplatcích z převodu jmění (dílní smlouvy).

Pokud předpisy posud platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi rozcházel se s uvedenými novými ustanoveními citovaného zákona, byly podle § 10. tohoto zákona rozšířeny nařízením ze dne 24. června 1920, čís. 403 Sb. z. a n. i na toto území.

Ad 11. Jak **ad 9.** uvedeno, byly stupnicové poplatky dle stupnice I. zvýšeny na 0·4% horní hranice stupně; jelikož směnky vystavené na dobu kratší šesti měsíců, tedy hlavně směnky obchodní, podléhají dle § 4. lit. a) zákona ze dne 8. března 1876, ř. z. č. 26 stupnici I., byl by tímto zvýšením velmi zasažen obchodní a průmyslový život. Byl tudíž vydán zvláštní zákon ze dne 7. dubna 1920, č. 249 Sb. z. a n., jímž byly pro směnky označené v § 4. al. a) a v § 8. al. a) zákona z roku 1876, podrobené dosud poplatku podle stupnice I., zavedeny poplatky nižší ve výši 0·2% horní hranice stupnice. Týž poplatek zaveden i pro kupecké poukázky dle zákona ze dne 13. prosince 1862, ř. z. č. 89, pokud podléhají směnečnému poplatku (saz. pol. 97/11, čís. 2 b), aa).

Ad 12. Dle § 19. nařízení platí se ze zápisů práv zástavních do rejstříku lodí námořních (§ 15. a násl. zák. ze dne 15. dubna 1920, čís. 316 Sb. z. a n.) tytéž poplatky jako při zápisech do knihy pozemkové a jest obdobně použití předpisů v tomto směru platných.

Ad 14. Poplatkový ekvivalent platí se náhradou za převodní poplatky mezi živými a na případ smrti, které státu ucházejí při majetku osob nefysických a odvádí se periodicky každých 10 let. Základní ustanovení o ekvivalentu jsou obsažena v sazební položce 57/106 B, e) zákona ze dne 13. prosince 1862, č. 89 ř. z. a provádějí se pro každé desetiletí zvláštním nařízením (decenálním)

Toto nařízení vydané pro osmé desetiletí (1921 až včetně 1930) přebírá v podstatě ustanovení decenálního nařízení dosavadního a odchyluje se od nich jen tam, kde změna jest odůvodněna novými poměry nebo zkušenostmi v tomto desetiletí získanými. Vztahuje se jen na Čechy, Moravu, Slezsko a na území administrativně k nim

přivtělená, tedy nikoliv též na Slovensko, kde nastalo nové období ukládací před krátkou dobou, totiž 1./1. 1918.

Z provedených změn sluší jako nejdůležitější vytknouti úpravu §u 12. Tu zvýšeno minimum reální hodnoty pro vyměření ekvivalentu při pozemcích a budovách, podrobených domovní dani třídní, a to na 300 násobek daně pozemkové (na místě 108 násobků) a na 300 násobek domovní daně třídní, u domů nových beze slevy (na místě 100 resp. 150 násobků). U domů podrobených domovní dani činžovní stanoveno minimum 20 násobkem ryziho činžovního výnosu (na místě dosavadního 16 násobku). Zvýšení dosud platných násobků stanoveno proto, že neodpovídaly naprosto obecným cenám, jež mají býti podkladem vyměřovacím.

Ostatní důležitější změny dosavadních ustanovení obsahují doplněk §u 5. ustanovením o právu nahlédání do knih podle § 8. zákona ze dne 7. ledna 1920, č. 31 Sb. z. a n. jakož i různé vysvětlivky: tak v § 4. uvedeny podrobněji poplatné subjekty; v § 17. stanoveno, že pokladní hotovost, jež se skládá ze subvencí a jest určena ke krytí běžných vydání, není podrobena ekvivalentu; ustanovení o osvobození výdělečných společností (§ 24.) uvedeno v soulad s judikaturou; v § 27. osvobozeno movité jmění školních obcí a fondů; dále byla do nařízení zařazena platná ustanovení o stavebním právu a o obecně prospěšných sdruženích stavebních (§§ 15. a 16.).

V této části sluší poukázati na to, že t a x y z propůjčení šlechtictví, řádů, titulů odpadají, poněvadž zákonem ze dne 10. prosince 1918, č. 61 Sb. z. a n. šlechtictví, řády a tituly byly zrušeny.

IV. Všeobecná daň z převodu statků a pracovních výkonů, daň přepychová a daň z tržby cenných papírů.

1. Všeobecná daň z převodu statků a z pracovních výkonů.¹⁾

Zákon ze dne 11. prosince 1919, čís. 658 Sb. z. a n.; prvé prováděcí nařízení ze dne 17. prosince 1919, čís. 659 Sb. z. a n., druhé ze dne 20. ledna 1920, čís. 66 Sb. z. a n. a třetí z 11. března 1920, čís. 156 Sb. z. a n. Zákon ze dne 29. ledna 1920, čís. 70 Sb. z. a n., jímž se pro Slovensko pozměňuje zákon ze dne 11. prosince 1919, č. 658 Sb. z. a n.

Zákon tento pozbude účinnosti koncem roku 1923; jest však více než pravděpodobno, že vzhledem ku svému výnosu zůstane i na dále v platnosti. Řekli jsme sice na počátku tohoto pojednání, že se omezíme na dobu do konce roku 1920. Zde však sluší učiniti výjimku. Vláda podala totiž v roce 1921 poslanecké sněmovně Národního shromáždění nový návrh (tisk 1196), jímž celý posavadní zákon se částečně mění a částečně doplňuje, a jenž pojímá i zákon

¹⁾ Viz: Daň z převodu statků a z pracovních výkonů a daň přepychová. Zákona nařízení. Úvod a vysvětlivky napsal Dr. Karel Engliš.

pro Slovensko. Návrh jest podán ve formě nového úplného zákona, takže přehlednost ustanovení o této dani není nikterak dotčena. Podáme rozbor na podkladě vládního návrhu.

Zákon se rozděluje na tři části; všeobecná daň z převodu statků a z pracovních výkonů (§§ 1. až 23.), daň přepychová (§§ 24. až 40.) a konečně ustanovení společná a závěrečná (§§ 41. až 50.).

Zásadní ustanovení podle části první jsou všeobecnými a jsou platnými pro oba druhy daní. Dle § 24. vztahují se totiž na daň přepychovou všechna ustanovení části první, pokud se v části druhé nestanoví výslovné úchytky, anebo pokud nejsou ustanovení části první v rozporu s ustanoveními části druhé. Oba druhy daní se však navzájem vylučují; převod nebo výkon podrobený dani přepychové není podroben všeobecné dani dle části první (§ 30). Pro oba druhy daní platí subsidiárně předpisy o daních osobních (§ 47.).

A. Skutečnosti, na něž zákon upíná jisté právní povinnosti (dle hlavy první).

1. Převody statků (dodávky):

Zákon rozeznává převody úplatné a bezúplatné.

Úplatné převody jsou skutečnostmi, na něž zákon víže jisté právní povinnosti tehdy, jsou-li: tuzemskými, převádějí-li se jimi určité statky (§ 2.) a dějí-li se ku splnění smlouvy zcizovací, smlouvy o dílo a obchody komisionářské. Pokud se týče právního pojmu převodu, sluší poznamenati, že dle odstavce 2. ř. 1. na tom nezáleží, byla-li dodávka opravdu uskutečněna, aneb platí-li podle zákona za uskutečněnou, nebo dále byla-li skutečně převedena fysická držba, aneb stal-li se převod bez skutečného odevzdání fysické držby. Převodem sluší tedy rozuměti právní jednání, jímž nabyvatel statků získává právního titulu na uskutečnění převodu. Náleží sem tedy i převod pouhým prohlášením dle § 428. občanského zákona, projevil-li totiž zcizovatel svou vůli, že chce statek držeti příští jménem nabyvatel, a pouhé uzavření kupu bez vlastního převodu věci (§ 1053 obč. zák.). Zákon nepředpokládá dále souhlasnou vůli zcizovatele a příjemce, poněvadž dle odst. 2. ř. 1. na tom nezáleží, děje-li se dodávka dobrovolně, nebo na základě zákonného nařízení, či úředního příkazu; náleží sem tedy i převody na základě dražeb (kromě dražeb nucených, § 4.). Při obchodech komisionářských zdaňuje se vždy samostatně převod statku mezi komitentem a komisionářem a převod mezi komisionářem a osobou třetí, i když komisionář nenabyl ani držby ani vlastnictví zboží.

Bez ohledu na úplatnost jsou skutečnostmi, na něž zákon upíná jisté právní povinnosti, dodávky mezi různými závody téhož podniku a dodávky mezi souvislými podniky a závody téhož majitele, jakož i převody předmětů z vlastního podniku pro domácnost (včetně osob služebných a čeledí), neb jiné nevýdělečné upotřebení a pro zaměstnance podnikatelovy (§ 1., odst. 4. a 5.).

Pro povinnosti spojené se skutečností převodu jest, jak později uvidíme, důležitou okolnost, zda se převod děje podnikatelem,

či pouze příležitostně nepodnikatelem. Podnikatelem jest dle zákona (§ 6.) fysická nebo právnická osoba, která provozuje samostatnou výdělečnou činnost v jakémkoliv povolání, jak ve výrobě prvotní, tak v průmyslu, obchodu, dopravě nebo v jiném povolání; úmysl zisku není (dle zákona) podmínkou. Zákon tedy předpokládá výdělečnou činnost jisté osoby, nikoliv však úmysl zisku. Jest nesnadno stanovití hranici mezi výdělečnou činností, při níž tohoto úmyslu není. Chtěl-li tedy zákon úmysl zisku vyloučiti, bylo by snad bývalo lépe — v souhlase s § 1. — poznačiti onu samostatnou činnost nikoliv jako výdělečnou, nýbrž jako úplatnou.

Pojem samostatného závodu v rámci podniku vymezuje odstavec 2. §u 6.

2. Výkony pracovní:

Zákon rozeznává i zde výkony úplatné a bezúplatné.

Úplatné výkony jsou skutečnostmi, na něž zákon víže jisté právní povinnosti, tehdy, jsou-li: tuzemskými a jsou-li předmětem samostatného podnikání (řemeslné a průmyslové zpracování dodaných hmot, doprava všeho druhu, výkony samostatně provozovaných svobodných povolání a jiné výkony uvedené v § 3.). Ani zde nepředpokládá zákon, že výkon musí býti opravdu uskutečněn, nebo platí-li podle zákona za uskutečněný; sluší tedy i zde říci, že výkonem jest v právním smyslu již takové právní jednání, jímž oprávněný získává právního titulu na uskutečnění výkonu. Podobně nepředpokládá zákon souhlasu stran výkonem povinných a z výkonu oprávněných, poněvadž dle odstavce 2. § 1. na tom nezáleží, děje-li se výkon dobrovolně, anebo na základě zákonného nařízení, či úředního příkazu.

Pokud se týče bezúplatných výkonů, sluší sem řaditi výkony mezi různými závody téhož podniku a mezi souvislými podniky a závody téhož majitele (§ 1., odst. 4.).

Pojem podnikatele jest zde týž jako při skutečnosti dodávky. Příležitostné výkony nepodnikatelů nejsou spojeny s žádnými právními ustanoveními, jak vysvítá z uvedeného §u 3.

Stejně nejsou právní povinnosti spojeny s dodávkami a výkony vypočtenými v § 4.

B. Povinnosti s těmito skutečnostmi spojené.

Všechny povinnosti s každou z těchto skutečností spojené tvoří dohromady povinnost berní. Zákon praví v § 11., že při úplatných dodávkách nebo výkonech podnikatelů »vzniká nárok státu na daň v době placení« (kromě případů uvedených v přechodných ustanoveních dle § 49.). Paragraf 11. jest nadepsán »Vznik daňové povinnosti«. Tento paragraf stotožňuje tedy nárok státu na daň s »daňovou« povinností. Jest touto »daňovou« povinností míněna povinnost berní, či platební? Platební povinnost jest zajisté v povinnosti berní obsažena. Jest však jen součástíou povinnosti berní, která jest pojmem širším, poněvadž obejímá všechny právní povinnosti stanovené zákonem. Jednou z prvních povinností — mí-

něno časově — jest povinnost podnikatele jako platitele daně ohlásiti v jisté lhůtě podnik finančnímu úřadu. Podnikatel jest, jak jsme již uvedli, osobou provozující samostatnou úplatnou činnost, čili podnik jest provozováním této činnosti; ohlašovací povinnost (§ 14.) stihá tedy podnikatele, jakmile započne provozovati samostatnou úplatnou činnost, týkající se příslušných předmětů (§ 2.). Berní povinnost jest tudíž spojena se skutečností provozování této činnosti bez ohledu na to, zda ku právnímu jednání znamenajícimu převod skutečně došlo či nikoliv, tím méně, zda došlo ku placení. Nedá se tedy mysliti, že by daňová povinnost, je-li jí míněna v zákoně povinnost berní, byla dána teprve v době placení. Dle našeho názoru jest tedy daňová povinnost dle § 11. povinností platební, čemuž odpovídá i rčení »nárok státu na daň«, t. j. nárok na zaplacení daně. Platební povinnost jest ovšem, jak jsme již řekli, obsažena v berní povinnosti a jest tedy také dána již okamžikem provozování úplatné činnosti, pokud se toto týká příslušných předmětů. To ovšem nevyklučuje, aby zákon mohl plnění této platební povinnosti vázati na jinou skutečnost, která následuje po skutečnosti, s níž jest spjata povinnost berní. Myslíme tedy, že § 11. má na mysli povinnost platební a hodilo by se tudíž lépe za nadpis § 11.: Vznik platební povinnosti. (S hlediska normativního by bylo ovšem říci: Skutečnost, s níž jest spojena povinnost platiti daň.) Tento výklad není v rozporu s § 20., který praví, že daň dlužno zapraviti do 30 dnů po doručení daňového výměru, neboť daňový výměr není nějakým konstitutivním aktem, jenž by povinnost platební vytvořoval; jest pouhým oznámením osobě povinné daň platiti, že a kolik má platiti. Doručení platebního výměru znamená pouze, že plnění platební povinnosti v okamžiku placení úplaty již dané může býti státem vynuceno. Ostatně i odstavec 2. § 20. označuje daňový výměr jako pouhé úřední vyzvání a přikazuje, že podnikatelé jsou povinni platiti daň v jisté době bez jakéhokoliv úředního vyzvání.

Co se týče dodávek a výkonů, při nichž zákon úplatnost nepředpokládá, sluší říci totéž; i zde tedy vzniká povinnost berní — jedná se zde též o podniky, tedy i o podnikatele — provozováním úplatné činnosti podnikatelem a platební povinnost, jak praví zákon, v době dodávky resp. výkonu.

Nepodnikateli zákon neukládá podobné povinnosti ohlašovací; dle § 15. odst. 2. se při dodávkách nepodnikatelů platí a při dražbách dobrovolných se vyměřuje a platí daň při každém jednotlivém prodeji. Paragraf 13. pak ukládá příležitostnému dodavateli nepodnikateli povinnost do jisté lhůty po uzavření obchodu vydati nabyvateli »potvrzení« s obsahem normativně stanoveným a toto potvrzení kolkovati ve výši daňové sazby. Právili tedy § 11. odst. 2., že při dodávkách nepodnikatelů vzniká nárok státu na daň v době, kdy bylo vydáno toto potvrzení, praví tím, že skutečností, s níž jest spojena berní povinnost, jest táž skutečnost, s níž jest dána povinnost platební. Nadpis §u 11. pro tento případ odpovídá to-

muto znění zákona; poněvadž však ani pro tento případ by nadpis § 11.: »Vznik platební povinnosti« nebyl nesprávným a případy dodávek a výkonů podnikatelů budou zajisté tvořiti velikou většinu případu zdanitelných vůbec, bylo by se bývalo doporučovalo z uvedených důvodů nadepsati § 11.: »Vznik platební povinnosti«.

Nyní přejdeme ku jednotlivým povinnostem.

1. Povinnost ohlašovací:

a) při převodech statků:

Dle § 14. jest podnikatel jako platitel daně povinen ohlásiti svůj podnik finančnímu úřadu v jisté lhůtě; řekli jsme již, že se tím má rozuměti provozování samostatné úplatné činnosti, týkající se předmětů uvedených v § 2. Táž povinnost stihá tuzemské zástupce obchodníků a živnostníků, kteří mají své bydliště nebo sídlo v cizozemsku, avšak udržují v tuzemsku pobočku, provozovnu nebo kancelář.

Nepodnikatele nestihá žádná ohlašovací povinnost. Za to však jest nabyvatel, jemuž příležitostný dodavatel nezaslal v čas žádného listinného potvrzení, dle § 13. odst. 1., povinen do jisté lhůty po uzavření obchodu učiniti o tom oznámení finančnímu úřadu.

Neplnění těchto povinností se trestá v prvném případě dle § 43., v druhém dle § 42.

b) při výkonech:

Pokud se týče podnikatelů, platí zde totéž, co jsme řekli pod a). Při příležitostných výkonech nepodnikatelů není zákonem uložena žádná ohlašovací povinnost.

2. Povinnost přiznání daně:

Dle § 17. jest podnikatel jako platitel daně, ať se již jedná o převod statků či pracovní výkon, povinen do konce ledna každého roku podat za minulý rok přiznání daňové, obsahující souhrn platů přijatých během daňového období; neučiní-li podnikatel žádost této povinnosti, zvýší se mu celková daň o 10%. Není-li přiznání správné nebo úplné, může finanční úřad provést odhad celkové sumy úplat na základě pomůcek, jež má po ruce a vyměřiti daň na podkladě tohoto odhadu (§ 19.), po případě může nepoctivý fatent býti trestán dle § 42.

Při dodávkách nebo výkonech nepodnikatelů není této povinnosti.

3. Povinnost platební:

Připomínáme předem, že vše, co v tomto bodě uvedeme o dodávkách podnikatelských, bude platiti též o pracovních výkonech podnikatelů.

a) O skutečnosti, s níž jest platební povinnost spojena, již jsme promluvili.

b) Subjekty této povinnosti:

Dle § 5. jest subjektem daně:

α) podnikatel, v jehož podniku nebo závodech se dodávka nebo zdanitelný výkon děje,

β) v konkursním řízení konkursní správce,
γ) při dražbách mimosoudních ten, kdo dražbu provádí, a při dražbách soudních ten, kdo o dražbu žádá,
δ) při dodávkách nepodnikatelů (příležitostných) v první řadě dodavatel předmětu. Za takové dodávky se považují také dodávky podnikatelů, jež jsou však vzhledem k povaze podniku příležitostné a do rámce podniku nespádají. Z výkonů příležitostných nepodnikatelé daně neplatí; srovnáním stylisace § 5., čís. 1 až 4 vzniká však pochybnost, zda výkony podnikatelů, jež vzhledem k povaze podniku jsou příležitostné a do rámce podniku nespádají, jsou zdanitelnými či nikoliv. V druhé řadě jest při dodávkách nepodnikatelů subjektem platební povinnosti nabyvatel dle § 13. odst. 6.

Od daně osvobozené subjekty uvádí § 7.

c) Rozsah povinnosti. (Podklad pro vyměření daně.) Dle § 9. se daň vyměřuje z úplaty (za dodávku nebo výkon); úplatou jest vše, co nabyvatel musil vynaložiti k nabytí dodaného předmětu nebo výkonu.

V případech bezúplatných převodů a výkonů (§ 1., odst. 4. a 5.) tvoří vyměřovací základ cena úřední nebo v místě obvyklá.

Daň činí 2% úplaty zdanitelných dodávek nebo výkonů (§ 10).

Jedná-li se o dodávky nebo výkony podnikatelské, nevyměřuje se daň za každou jednotlivou dodávku nebo výkon. Zde tvoří vyměřovací základ souhrn úplat přijatých podnikatelem v jednom celém daňovém období; tímto jest kalendářní rok (§ 15). Výjimku uvádí § 15., odstavec 3. Zjišťování tohoto souhrnu děje se na základě přiznání daně; o této povinnosti bylo již promluveno. Zde sluší ještě připomenouti, že od vyměřovacího základu (ročního souhrnu úplat) lze odpočítati úplaty vrácené během daňového období (§ 18). Důvod vrácení může býti rozličný; zákon příkladem uvádí dodatečné zrušení obchodu nebo povolení slevy; jinými slovy řečeno, z vrácených úplat se daň neplatí.

Má-li finanční úřad přiznání za nesprávné nebo za neúplné, může za podmínek uvedených v § 19. a zavedených ve vládním návrhu po vzoru zákona o osobních daních přímých provést odhad celkové sumy výplat podrobených dani bez dalšího spolupůsobení poplatníkovy na základě pomůcek, jež má po ruce (kontumační řízení).

Pro případy bezúplatných převodů (dle § 1., odst. 4. a 5.) není způsob zjištění vyměřovacího základu určen zákonem a jest přenechán prováděcímu nařízení ministra financí (§ 9., odst. poslední). Máme za to, že příslušná ustanovení bylo by lépe pojeti do zákona.

Při dodávkách nepodnikatelů tvoří vyměřovací základ úplata při každém jednotlivém prodeji; stejně i při dražbách dobrovolných. Přitom se považuje několik prodejů provedených jedním aktem za prodej jeden (§ 15.). Vrátili-li se úplata, není dle výslovného znění zákona (§ 13., odst. 5.) v tomto případě nároku na vrácení daně.

d) Doba plnění této povinnosti:

Dle § 20. vyměří, pokud se jedná o dodávky nebo výkony podnikatelů, příslušný úřad daň a vydá poplatníkovi daňový výměr. Poplatník pak jest povinen zapraviti do 30 dnů po doručení výměru v hotovosti obnos u příslušné státní pokladny. O významu tohoto výměru a o poměru § 20. ku § 11. jsme již promluvili při pojmu berní povinnosti.

Při dodávkách nepodnikatelů má platební povinnost býti plněna (§ 11., odst. 2.) v okamžiku, kdy dodavatel vystaví nabyvateli »potvrzení« podle § 13., odst. 1. V těchto případech nevyměřuje daň úřad, nýbrž dodavatel sám; daň pak se platí buď na potvrzení samém kolky, nepřesahuje-li 100 Kč, nebo se, je-li vyšší, odvede v hotovosti u berního úřadu.

e) Vrácení daně.

Již dříve jsme se zmínili o tom, že vrácené úplaty, jedná-li se o dodávky nebo výkony podnikatelské, mohou býti z vyměřovacího základu vyloučeny (§ 18). V § 22. dovoluje zákon vrácení daně již zaplacené, byla-li nevyměřená daň omylem zaplacená. Toto ustanovení nevylučuje tedy případů, kdy daň placená kolky byla omylem zaplacená ve vyšší míře než po zákonu příslušelo. Byla-li daň nesprávně vyměřena úřadem, má poplatník právo stížnosti dle § 21.; vrátí-li se pak zaplacená daň následkem stížnosti zcela nebo z části nahradí se i zákonné úroky z vrácené části (§ 21., poslední odstavec). Jiný případ vrácení daně uvádí zákon v § 22., odst. 2.

f) Neplnění platební povinnosti.

Neplnění platební povinnosti při dodávkách nepodnikatelů trestá se dle § 13. a 42.; vedle těchto trestů nebo při poplatných úkonech podnikatelů jest prostředkem vynutitelnosti plnění této povinnosti exekuce (§ 23.) a povinnost platiti úroky z prodlení (§ 20.).

4. Jiné povinnosti.

a) Podnikatelé (jako platitelé daní) jsou povinni vésti jisté zánamy a uschovávat tyto, jakož i dopisy, obchodní knihy a jisté listiny po 5 let; dále musí trpěti vstup finančních orgánů do provozovny a obchodních místností za účelem kontroly, podati těmto všechna vysvětlení, jichž jest potřebí ku vyměření daně a předložiti jim jisté listiny (§ 16.). Neplnění této povinnosti se trestá dle § 43.

b) Povinnost ručení. Zákon uvádí v § 8. solidární ručení nabyvatele převedeného podniku s bývalým majitelem podniku za daň připadající na běžné daňové období, nabyvatele při dodávkách nepodnikatelů s dodavatelem za daň z dodávky, osob odpovědných za správu právnických osob s těmito osobami, zástupců cizozemských podnikatelů; dále ručení tuzemského nabyvatele předmětu při dodávkách osobami nemajícími v tuzemsku ani bydliště, ani provozovny, ani odbočky, ani jiného zastoupení.

Zákon ukládá dále podnikům, které jen přechodně po dobu kratší jednoho roku v tuzemsku provozují činnost, povinnost složit na požádání finančního úřadu jistotu za daň (§ 15.). Ze zákona

není vidno, zda tato jistota může býti exekvována, poněvadž § 15. toho neuvádí, a dle § 23. mohou býti exekvovány pouze nedoplatky daně, daňové splátky, úroky z prodlení, daňové tresty a pořádkové pokuty.

c) Povinnost k mlčelivosti. Tato povinnost jest dle § 41. uložena státním zřizencům a osobám, které z úředního příkazu spolupůsobily při vyměřování daně; neplnění této povinnosti stihá se zvláštním trestem dle § 42., odst. 4.

d) Povinnost součinnosti osob neúředních a povinnost svědecké a znalecké výpovědi. Viz § 46; neplnění se trestá dle § 42. a 43.

2. Daň přepychová.

V hlavě druhé pojednává zmíněný zákon ze dne 11. prosince 1919, čís. 658 Sb. z. a n. o dani přepychové. Jak již dříve jsme podotkli, mají ustanovení této hlavy pouze doplňovací povahu, t. j. všechna ustanovení o všeobecné dani z převodu statků a pracovních výkonů podle hlavy první se vztahují i na daň přepychovou, pokud se v hlavě druhé nestanoví výslovné úchytky, anebo pokud nejsou ustanovení hlavy první v rozporu s ustanoveními hlavy druhé (§ 24). Daň přepychová sama jest však daní samostatnou s daní podle hlavy první nesouvisející (§ 30, odst. 4).

A. Skutečnosti, s nimiž zákon spojuje jisté právní povinnosti, jsou zde tyto:

1. Drobný prodej těchto předmětův, uvedených v seznamu přepychových předmětů, tvořícího dle § 26. podstatnou součástku zákona: kožešiny, nábytek (dřevěný nebo kovový), skleněné ozdoby k osvětlovacím tělesům, osvětlovací předměty, jízdecké koně, pony, starožitnosti a sbírky známek, umělecké předměty, grafiky a plastiky, obrazy umělců, klavíry a některé jiné hudební nástroje s příslušenstvím, ušlechtilé hmoty (drahé kovy, drahokamy atd.), hodiny, hodinky, květiny skleníkové a květinové soupravy z přírodních květin.

Drobným prodejem rozumí zákon bezprostřední převod na spotřebitele, který předmětu nabývá bez úmyslu dalšího podnikatelského (§ 25. zák.) upotřebení a zcizení. Pro drobný prodej jest nerozhodným, je-li dodavatelem podnikatel, nebo děje-li se prodej příležitostně nepodnikatelem. Ustanovení pro drobný prodej jsou též platna pro dodávky podniku do domácnosti majitele podniku pro vlastní potřebu.

2. Význam z starožitností, t. j. předmětův uměleckého či historického významu starších 50 let s vyloučením imitací.

3. Tuzemské d o d á v k y výrobců těchto předmětů: cukrářské zboží, obložení stěn ze dřeva, parketové podlahy, zboží košíkářské, textilní potřeby (vyjma pravé cizozemské koberce, gobleny a oděvní látky převážně vlněné), klobouky, deštníky, obuv, sklo, některé po-

třeby pro domácnost, sport, hru a dopravu, toaletní prostředky, brašnářské a sedlářské zboží, nožířské výrobky, výrobky umělého zámečnictví a pasířství, různé fotografie, umělecké vazby knih, některé hudební nástroje, optické přístroje, zbraně, výrobky kamenické a sochařské a rakve.

Sem spadají též příležitostné dodávky nepodnikatelů. Pro pojem »podnikatele« jest rozhodným ustanovení § 5. zákona.

Pojem dodávky není zde zvláště vymezen; platí tedy pro pojem dodávky v této hlavě dle § 24. zákona ustanovení § 1. zákona, o němž jsme promluvili dříve.

Výrobcem jest ten, kdo suroviny nebo polotovary zpracuje v předměty, které dle své povahy, aniž by potřebovaly dalšího zpracování nebo přepracování, slouží přímému používání nebo k spotřebě.

U domáckého průmyslu pokládá se za výrobce podnikatel, který u domáckých dělníků objednává a hotové výrobky ve svém podniku prodává.

Ve sporných případech o tom, koho sluší považovati za výrobce, rozhodne státní správa (§ 25).

4. D o v o z všech předmětů z ciziny, uvedených v řečeném seznamu.

5. P r o n á j e m zařízených pokojů v hostincích, hotelích, pensích a v domech soukromých při pobytu nejdéle tříměsíčním, činí-li (bez úplaty za stravu) nájemné za osobu a den více než 20 Kč. Jest lhostejno, děje-li se pronájem zařízených pokojů po živnostensku čili nic.

6. Z p r a c o v á n í hmot dodaných konsumentem takovým způsobem, že jeho výsledkem jsou předměty uvedené v řečeném seznamu; za takové zpracování nepovažují se pouhé správký a opravy.

B. P o v i n n o s t i spojené s uvedenými skutečnostmi. Berní povinnost vůbec.

Z §§ 32., 39. a 40. zákona vysvítá, že skutečnosti, s nimiž jest berní povinnost dle této hlavy spojena, jsou:

1. P ř i d r o b n ě m prodeji (§ 32.) početím prodeje příslušných předmětů jako podniku. Děje-li se prodej příležitostně nepodnikatelem nebo při dodávce podniku do domácnosti majitele podniku pro vlastní potřebu (§ 25., odst. 2.), jest berní povinnost spojena se skutečností převodu.

2. P ř i v ý v o z u uměleckých předmětů jest spojena berní povinnost s početím provozování vývozu těmito předměty, provozuje-li vývoz podnikatel (§ 6.). Vyváží-li nepodnikatel, víže se berní povinnost na skutečnost vývozu.

3. P o k u d se týče d o d á v e k výrobci, početí výroby předmětů uvedených sub A., č. 3.

4. P ř i d o v o z u z ciziny jest berní povinnost dána okamžikem, kdy celní úřad uvolní zboží po skončeném celním řízení (§ 39.).

5. Pokud se týká pronájmu zařízených pokojů (A., č. 5.), jest s posl. odst. §u 32. zákona zřejmo, že skutečnost, na niž jest upjata berní povinnost, jest početi provozování (hostinského, hotelového nebo pensijního) podniku nebo pronájmu v domech soukromých.

6. Početi provozování podniku jest takovou skutečností i v případě zpracování dodaných hmot.

Uvedeme nyní jednotlivé povinnosti, obsažené v berní povinnosti.

1. Povinnost ohlašovací:

a) Povinnost oznámiti početi obchodu spolu s vyznačením přepychových předmětů, jimiž obchoduje, stihá podnikatele, obchoduje-li v drobném prodeji předměty uvedenými sub A., č. 1. Prodávatel v drobném jest povinen dále ohlásiti dodatečné rozšíření podniku na nové přepychové předměty a zánik podniku (§ 32.).

b) Při vývozu uměleckých předmětů (§ 40.) jest vývozce, je-li podnikatelem, t. j. osobou provozující, pokud se těchto předmětů týče, samostatnou výdělečnou (úplatnou) činnost, povinen oznámiti finančním úřadům početi této výdělečné činnosti, jakož i dodatečné rozšíření podniku na nové přepychové předměty a zánik podniku; není-li vývozce podnikatelem, jest povinen ohlásiti pouze vývoz (§ 40.).

c) při dodávkách dle A., č. 3.: Výrobce jest povinen ohlásiti početi podniku a označiti při tom druhy předmětů přepychových, jež vyrábí (§ 32.), dále dodatečné rozšíření podniku na nové přepychové předměty, jakož i zánik podniku.

d) Při dovozu z ciziny jest dle původního zákona první tuzemský nabyvatel povinen ohlásiti dovoz (§ 39.). Návrh vládní této povinnosti výslovně neuvádí a přenechává příslušné ustanovení nařízení.

e) Ohlašovací povinnost, uložená podnikatelům obchodujícím v drobném prodeji předměty přepychovými nebo výrobcům, stihá obdobně i podnikatele pronájmu zařízených pokojů (§ 32., odst. 4.) a podnikatele, kteří zpracovávají dodané hmoty.

2. Povinnost podatí přiznání daňové.

Tato povinnost jest zde táž, jako při všeobecné dani z obratu a z pracovních výkonů (§ 35.).

3. Platební povinnost.

a) Při drobném prodeji. Skutečnost, s níž jest spojena platební povinnost, jest posuzovati dle § 11. zákona, poněvadž zákon v hlavě druhé v této příčině nestanoví ničeho zvláštního. Subjektem povinnosti platební jest zde podnikatel (§ 29., č. 1.) nebo příležitostný dodavatel nepodnikatel, poněvadž dle § 25., odst. 2. při drobném prodeji na tom nezáleží, je-li dodavatelem podnikatel, nebo děje-li se prodej příležitostně od nepodnikatele. Za drobný prodej považuje zákon (§ 25., odst. 2.) i dodávky podniku do domácnosti majitele podniku pro vlastní spotřebu. Základem daně jest, je-li dodavatel

podnikatelem, roční souhrn poplatných výkonů dle přiznání daňového (§ 33. a 35.) nebo odhad dle § 36., příp. § 19.; sazba daňová jest 10% z úplaty, případně 2%, jedná-li se o převody dle § 28. Je-li dodavatel nepodnikatelem; daň se nevyměřuje zvlášť, nýbrž se platí listinným kolkem dle § 31., příp. 13. Doba plnění povinnosti jest, jedná-li se o podnikatele, dána doručením daňového výměru (§ 20.), je-li dodavatelem nepodnikatel, platí § 31., příp. 13. O právním rázu tohoto výměru platí totéž, co jsme řekli o daňovém výměru při všeobecné dani z převodu statků a z pracovních výkonů; tak jest tomu i v následujících případech.

b) Při vývozu uměleckých předmětů do ciziny.

Skutečností, s níž jest spojena platební povinnost, jest vývoz. Subjektem platební povinnosti jest zde vývozce (§ 29., č. 2.), ať jest podnikatelem či nikoliv (§ 40.). Základem daně jest smluvená cena a není-li jí, obecná cena předmětu v době vývozu do ciziny. Je-li vývozce podnikatelem, jest podkladem vyměření daňové přiznání (roční souhrn úplat, § 33., odst. 1.) nebo za podmínek uvedených v § 19. odhad za celý kalendářní rok (§ 36.). Sazba daňová jest 10% z úplaty. Jedná-li se o vývozce nepodnikatele, vyměřuje a platí se daň v každém jednotlivém případě (§ 33., odst. 2.). Doba plnění povinnosti jest dána, je-li vývozce podnikatelem, doručením daňového výměru (§ 20.), není-li podnikatelem, vývozem předmětu (§ 40.).

c) Při dodávkách.

Skutečnost, s níž jest spojena platební povinnost, jest posuzovati dle § 11. zákona (viz při dani z převodu statků), poněvadž zákon v hlavě druhé v této příčině nestanoví ničeho zvláštního.

Subjektem této povinnosti jest u dodávek výrobců dle § 29., č. 3. výrobce, u příležitostných dodávek nepodnikatelů dodavatel (§ 29., č. 5.), případně nabyvatel dle § 13. Pro případy konkursu a dražeb platí ustanovení §u 5., č. 2. a 3., poněvadž druhá hlava nestanoví ničeho zvláštního.

Podkladem pro rozsah této povinnosti jest úplata; daň činí 12% (§ 30.), při dodávkách nepodnikatelů 10% úplaty (§ 31.), pokud ovšem může se předmět, hledíc ku jeho ceně, považovati podle seznamu za přepychový. Jedná-li se o dodávky uvedené v § 28., činí daň 2% úplaty (zlomky úplaty: § 30., odst. 2.). Vyměřuje se pak daň, jedná-li se o dodávky podnikatelů, na základě přiznání daňových z celoročních souhrnů dodávek (§ 33.); § 36. však připouští určití daňový základ odhadem na celý kalendářní rok, příp. při zastavení podniku mezi rokem, odhadem za dobu skutečného trvání podniku podle § 19.

Doba plnění povinnosti jest dána, jedná-li se o podnikatele, doručením daňového výměru (§ 20.). Pokud se týče dodávek nepodnikatelů, platí o rozsahu platební povinnosti totéž, co bylo řečeno dle hlavy první.

d) Při dovozu:

Subjektem platební povinnosti jest zde první tuzemský nabyvatel (§ 29., č. 4. a § 39.) bez rozdílu, je-li dovozce podnikatelem, t. j. provozuje-li s dovezenými předměty samostatnou výdělečnou činnost (§ 6.) či je-li nepodnikatelem. Základem daně jest úplata za dovezený předmět; platitel daně musí prokázati cenu dováženého předmětu účty, korespondenci nebo jiným hodnověrným způsobem. Zdá-li se výše úplaty finančnímu úřadu nepřiměřenou, jest finanční správa oprávněna převzítí předmět za udanou cenu a bylo-li udání ceny odepřeno, za cenu obecnou, která se vyšetří dle § 9. Sazba daňová jest 12% úplaty, ať již se jedná o podnikatele či nepodnikatele. Jde-li o nepodnikatele, vyměřuje se a platí daň při každém jednotlivém případě (§ 33.). Stanoviti dobu a způsob plnění této povinnosti, pokud se týče podnikatele, ponechává zákon nařízení (§ 39.).

e) P ř i p ř e p y c h o v ý c h v ý k o n e c h :

Skutečnost, s níž jest spojena platební povinnost, jest posuzovati dle § 11. zákona, poněvadž zákon v hlavě druhé v této příčině nestanoví ničeho zvláštního.

Subjektem daňovým jest dle § 29., č. 6. podnikatel, v jehož podniku neb závodu se zdanitelný výkon děje; zpracoval-li však dodanou hmotu nepodnikatel, nepodléhá dani, poněvadž v § 29. není stanovena platební povinnost nepodnikatele a dle § 5., č. 4, jehož dle § 24. jest i zde použití, nepodnikatelé z výkonů příležitostných daně neplatí.

Rozsah povinnosti se řídí přiznaným souhrnem platů (§ 35., 17.) za daňové období, t. j. jeden kalendářní rok (§ 33., odst. 1.), případně odhadem (§ 36., 19.). Sazba daňová činí 10% úplaty. Doba plnění povinnosti jest dána doručením výměru daňového.

Neplnění platební povinnosti ve všech předcházejících případech [a)—e)] má v zápětí povinnost platiti úroky z prodlení (§ 20.) a exekuci (§ 23.), jakož i tresty dle § 42. zákona.

Pokud se týče v r á c e n í d a n ě, platí pro všechny uvedené případy především to, co jsme o tom řekli již při všeobecné dani z převodu statků a z pracovních výkonů (§ 22.); dále uvádí zákon pro daň přepychovou zvláštní ustanovení dle §§ 37. a 38.

Konečně sluší poznamenati, že zákon při dani přepychové neuvádí subjektů daňových pro případy konkursu a dražeb; jsou zde tudíž rozhodnými ustanovení § 5.

4. J i n é p o v i n n o s t i .

Zde sluší pouze uvéstí povinnost vyplývající z daňové kontroly dle § 34., t. j. povinnost vésti jisté z á p i s y; povinnost tato stihá všechny podnikatele, kteří v y r á b ě j í předměty přepychové, zdaňované v drobném prodeji (viz A., č. 1.) a předměty přepychové, zdaňované u výrobce (viz A., č. 3); dále jest uložena tato povinnost podnikatelům, kteří o b c h o d u j í předměty zdaňovanými v drobném prodeji. Stejná povinnost stihá i podnikatele přepychových výkonů.

Jinak platí i pro tuto skupinu vše, co jsme uvedli při všeobecné dani z převodu statků a z pracovních výkonů ve skupině »Jiné povinnosti«; sluší pouze ještě poukázat na povinnost nabyvatele předmětu, dovezeného z ciziny, složití záruku dle § 39., posl. odstavce.

3. Daň z tržby cenných papírů.

Zákon ze dne 9. října 1919, čís. 552. Sb. z. a n. mění ustanovení §u 8., odst. 1. zákona ze dne 9. března 1897, čís. 195. ř. z. v tom směru, že daň z tržby cenných papírů zapravuje se všeobecnými kolků republiky Československé (na místě posavadních zvláštních kolků). (Dokončení.)

K otázce divadelního zákona.

Al. Chytil.

I. Přehled vývoje.

Každý, kdo měl příležitost sledovati rušný život divadelního provozu z bezprostřední jeho blízkosti, sezná brzy, že právní poměry národa hereckého jsou vzhledem k své zvláštní podstatě ve svých jednotlivostech daleko komplikovanější a rozmanitější nežli právní vztahy podniků jiných.

Umělecká, duševní, silně na nervy jdoucí činnost všech osob divadle zaměstnaných, vyvolává velikou citlivost pro sebemenší jevy života divadelního. Maličkosti, drobnosti, jež by v podniku jiném pominuty byly útrpným úsměškem, způsobují zde ne-li poruchu, tož jistě silný skřípot kol stroje divadelního, rostou náhle ve veliké divadelní události, které však zase brzy zrovna tak náhle pozbývají své důležitosti a zajímavosti.

Divadelní či herecké právo jest proto jedním z nejzajímavějších právních problémů, jehož si však věda i zákonodárství všímaly dosud až velmi málo, ponechávajíce jeho bližší úpravu zvyklostem a praksi.

Jest jistě zjevem velmi zajímavým, že není v Evropě státu, který by zákonem upravoval veškeré divadelnictví; ani Německo, stát do světového převratu jistě až přespřílil pořádku milovný, zůstalo v tomto směru úplně pozadu.

Co pak bylo až dosud napsáno v oboru theoretické literatury vědecké, jest zastaralé, změněným poměrům dnešním naprosto nevyhovující. Výrok Heinzmannův v knize »Deutsches Theaterrecht« (vyšla u Becka v Mnichově), že mluví-li se o právu divadelním, zní to pomalu jako předstírání klamných skutečností, vystihuje stávající poměry jistě dosti přílehavě.

Nelze se tudíž diviti, že tužby po zákonné úpravě spletíých poměrů divadelních staly se koncem minulého a začátkem tohoto století stále více a více ožehavějšími a maléhavějšími a přes své trvalé neúspěchy neodbytnějšími.